ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ Τεύχος 14, Μάιος 1996

ΙΝΕ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ

ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ

Οι εργαζόμενοι μετά την κύρια απασχόληση

Η ποιότητα ζωής και το πολιτιστικό έλλειμμα

Το ωράριο εργασίας και η δεύτερη απασχόληση

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ, ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΚΑΙ ΔΟΥΛΕΙΕΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ • ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ, ΤΑΞΙΔΙΑ, ΜΠΑΡ, ΓΥΜΝΑΣΤΗΡΙΑ • ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ Η ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

ΙΝΕ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Ο χρόνος εργασίας των εργαζομένων εκτός της κύριας απασχόλησης τους ήταν το αντικείμενο της έρευνας που αποφάσισε να πραγματοποιήσει η διοίκηση του Ινστιτούτου Εργασίας της ΓΣΕΕ σε συνεργασία με την εταιρία P.R.C.

Τα αποτελέσματα της έρευνας ανέδειξαν μια σειρά προβλήματα που συνθέτουν την καθημερινότητα του εργαζόμενου στην Αθήνα και τον Πειραιά. Τα προβλήματα αυτά αποτελούν κοινό τόπο για όλους όσοι κατοικούν στο λεκανοπέδιο, ωστόσο μέχρι σήμερα δεν είχαν αναδειχθεί και καταγραφεί κάτι που επετεύχθη με τη συγκεκριμένη έρευνα.

Ο περιορισμένος ελεύθερος χρόνος, το πρόβλημα της μετακίνησης, ο τρόπος διασκέδασης, τα προβλήματα της κατοικίας και το πολιτιστικό έλλειμμα των απασχολουμένων είναι τα βασικά προβλήματα που αναδείχθηκαν μέσω της έρευνας.

Το πρώτο βήμα για την διαπίστωση των προβλημάτων έγινε από το ΙΝΕ - ΓΣΕΕ. Απομένει στα συνδικάτα να περιλάβουν στις διεκδικήσεις τους την επίλυση και αυτών των προβλημάτων καθώς και στους υπόλοιπους αρμόδιους φορείς να σκύψουν πάνω από το πολιτισμικό έλλειμμα των εργαζομένων.

Η ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ στο τεύχος αυτό παρουσιάζει το σύνολο των συμπερασμάτων καθώς και τα βασικά σημεία της έρευνας.

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ • ΜΗΝΙΑΊΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΌ ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΎΤΟΥ ΕΡΓΑΣΊΑΣ ΤΗΣ ΓΣΕΕ

ΕΚΔΌΤΗΣ: Πόπη Τσουκάτου • **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΉ ΕΠΙΤΡΟΠΉ:** ΤΟ Δ.Σ. ΤΟΥ ΙΝΕ, *Πρόεδρος:* Πόπη Τσουκάτου, *Αντιπρόεδρος:* Δ. Στρατούλης, *Γρ. Οικομικού:* Ηλ. Σακελαριάδης, *Μέλη:* Γ. Ντάσης, Γ. Ρωμανιάς, Γ. Χριστοδούλου, Σ. Μαντζουράνης, Φ. Φατούρος, Γ. Ποντικός • **ΕΠΙΜΈΛΕΙΑ ΥΛΗΣ:** Κ. Παπαδής • **ΓΡΑΦΕΊΑ:** Εμμ. Μπενάκη 71Α, Αθήνα 106 81, Τηλ: 3304469-74, Fax: 3304452 • **ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΊΗΣΗ - ΠΑΡΑΓΩΓΉ:** ΚΑΜΠΥΛΗ, Αριστοτέλους 36, Τηλ: 8215007, 8215675, Fax: 8215007

Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΙΝΟΥ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΥΡΙΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΤΟΥ

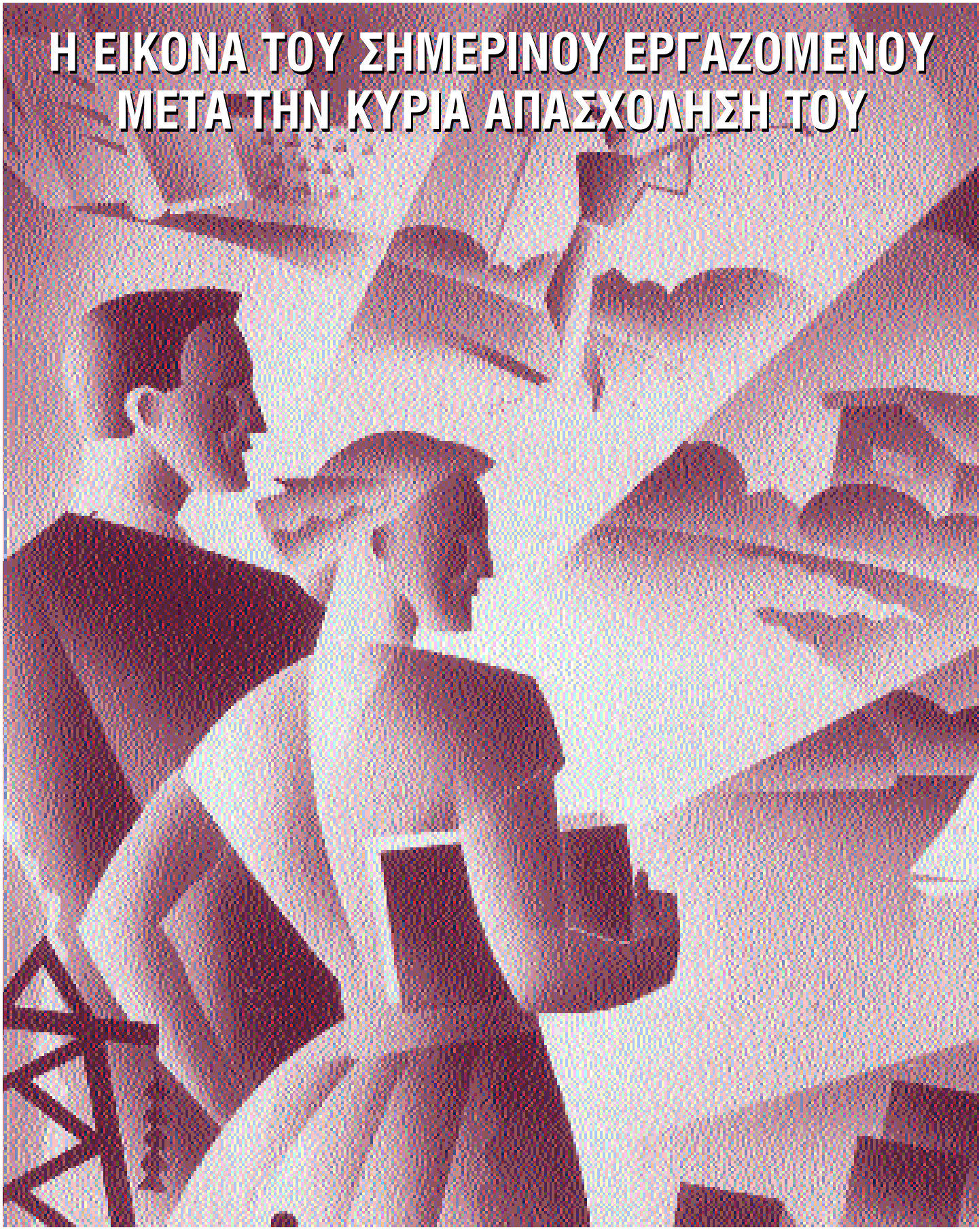

Εργάζεται πολύ, «ψυχαγωγείται» μπροστά στην Τ.V, διαβάζει ελάχιστα...

Η εικόνα του σημερινού εργαζόμενου στις δραστηριότητες εκτός της κύριας απασχόλησης όπως διαγράφεται από τα συμπεράσματα της έρευνας, είναι η εξής:

• Δυσκολίες αντιμετωπίζει το 83% των χαμηλόμισθων την κάλυψη των **αναγκών του νοικοκυριού.** Στο σύνολο των ερωτηθέντων (εργαζόμενοι, αυτοαπασχολούμενοι κλπ) το ποσοστό αυτό ανέρχεται στο 63%.

• Το 16% των ερωτηθέντων εργάζεται **πέραν του κανονικού ωραρίου** είτε υπερωριακά είτε απασχολούμενοι σε δεύτερη εργασία. Το 11% αφορά μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα και το υπόλοιπο ποσοστό των αυτοαπασχολούμενων κλπ.

• Η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων θεωρεί **δημιουργικότερο** το ωράριο εργασίας από το υπόλοιπό της ημέρας. Ιδιαίτερα υψηλό είναι το ποσοστό (76%) για τους αυτοαπασχολούμενους. Στους μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα το ποσοστό όσων θεωρούν δημιουργικό το ωράριο εργασίας μειώνεται στο 57,5%.

• Σχεδόν το σύνολο των μισθωτών του ιδιωτικού τομέα αντιμετωπίζει **δυσμενείς συνθήκες** στη διάρκεια της εργασίας. Μόνο το 8% των μισθωτών δηλώνει ότι το ωράριο εργασίας του είναι πιο ξεκούραστο από το υπόλοιπο της ημέρας του. Στις υπόλοιπες κατηγορίες των ερωτηθέντων το αντίστοιχο ποσοστό ανέρχεται στο 19%.

• Ωστόσο ένας στους τρεις μισθωτούς δηλώνει ότι στην διάρκεια της εργασίας του αναπτύσσει τις **κοινωνικές του σχέσεις.**

• Άνιση κατανομή εις βάρος των γυναικών προκύπτει από την σύγκριση του ελεύθερου χρόνου των δύο φύλων, όταν εργάζονται αμφότεροι. Η εργαζόμενη γυναίκα διαθέτει κατά μέσο όρο 2 ώρες και 10 λεπτά ελεύθερο χρόνο την ημέρα ενώ ο άνδρας 3 ώρες και 35 λεπτά.

• Η συντριπτική πλειοψηφία (82%) των ερωτηθέντων διαθέτει τον ελεύθερο του χρόνο του στην **παρακολούθηση καθημερινά τηλεόρασης.**

• Από την έρευνα αναδεικνύεται ένα σημαντικό πολιτισμικό έλλειμμα που χαρακτηρίζει το σύγχρονο εργαζόμενο. Μόνο το 3,4% δηλώνει ότι έστω μία φορά την εβδομάδα πηγαίνει σε κινηματογράφο ή θέατρο σε κάποια συναυλία.

• Καθοριστικό ρόλο στην επιλογή του **τρόπου διασκέδασης** παίζει η ηλικία και το μορφωτικό επίπεδο του εργαζόμενου.

- Οι νέοι διαφοροποιούνται από τους μεγαλύτερους σε ηλικία εργαζόμενους καθώς το 47,4% δηλώνει ότι τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα **διασκεδάζει σε Bar ή Disco.**

- Επτά στους 10 εργαζόμενους ηλικίας 45 ετών και άνω διασκεδάζουν **με φίλους στο σπίτι** δύο με τρεις φορές το μήνα.

- Δραστηριότητες όπως η **επιμόρφωση ή η ενασχόληση με τις τέχνες** καταλαμβάνουν χαμηλά ποσοστά στις προτιμήσεις αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου (6,4% και 3,7% αντίστοιχα).

- Δραστηριότητες που συγκεντρώνουν την προτίμηση κυρίως των νέων αλλά για διάφορους λόγους (οικονομικούς κ.α.) δεν μπορούν να πραγματοποιήσουν είναι τα ταξίδια (28,2%) και η ενασχόληση με τη **γυμναστική και τα σπορ** γενικότερα (27%).

- Περίπου το 50% των ερωτηθέντων δεν διαβάζει ποτέ βιβλία, περιοδικά και εφημερίδες, το 30% διαβάζει μία φορά την εβδομάδα. Οι διαφοροποιήσεις στη συχνότητα παρατηρούνται ανάλογα με την ηλικία και το μορφωτικό επίπεδο του ερωτηθέντος.

• Παρατηρείται χαμηλό ποσοστό ενεργού συμμετοχής **σε πολιτικές και κοινωνικές οργανώσεις.** Το 42,4% δεν έχει συμμετάσχει ποτέ σε καμία μορφής συλλογική οργάνωση. Στους απόφοιτους του δημοτικού το ποσοστό αυτό ανέρχεται στο 65,4% ενώ στους απόφοιτους ΤΕΙ - ΑΕΙ μειώνεται στο 22%.

• Τρεις στους τέσσερις απασχολούμενους δηλώνουν λίγο ή πολύ ικανοποιημένοι από **την κατοικία τους.** Η ικανοποίηση από την κατοικία είναι συνάρτηση του εισοδήματος.

• Τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο εργαζόμενος στην κατοικία του είναι η **ηχορύπανση** (20%), **μικρό μέγεθος κατοικίας** (20%), **μόλυνση του περιβάλλοντος** της περιοχής όπου διαμένει (16%) και **παλαιότητα κατοικίας** (14,5%). Ιδιαίτερη σημασία έχει το ποσοστό (30%) των εργαζόμενων (με πολυμελή οικογένεια - πέντε ατόμων και άνω -) που δηλώνουν ότι κατοικούν σε μικρό, σε σχέση με τις ανάγκες του, σπίτι.

• Ένας στους τρεις διαθέτει **πιστωτική κάρτα** για τις αγορές του ενώ το 13% έχει συνάψει **στεγαστικό δάνειο** και το 8% **καταναλωτικό.**

• Η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων (76%) ενημερώνεται καθημερινά μέσω των **δελτίων ειδήσεων** της τηλεόρασης. Το 27% παρακολουθεί, καθημερινά, τις ενημερωτικές της Τ.V. και το 22% τα ψυχαγωγικά προγράμματα.

Η έρευνα έγινε με δείγμα απασχολούμενων σε Αθήνα και Πειραιά. Η βάση του δείγματος στηρίχθηκε στα στοιχεία εργατικού δυναμικού της Στατιστικής Υπηρεσίας (1995) με τα αντίστοιχα ποσοστά μισθωτών αυτοαπασχολούμενων κλπ.

Το ΙΝΕ σε μια προσπάθεια διερεύνησης αντίστοιχων τάσεων σε όλη την χώρα θα προγραμματίσει ανάλογες

Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ:
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΟΙΝΗΣ ΓΝΩΜΗΣ P.R.C. - PROJECT RESEARCH CONSULTING

ΑΝΑΘΕΣΗ:
ΑΠΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ

ΤΥΠΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ:
ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ με προσωπικές συνεντεύξεις και χρήση δομημένου ερωτηματολογίου στα νοικοκυριά.

ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑ:
Ακολουθήθηκε η τεχνική της τρισταδιακής δειγματοληψίας. Στο πρώτο στάδιο επελέγησαν τα οικοδομικά τετράγωνα διεξαγωγής της έρευνας, αναλογικά του πληθυσμού (proportional to size sampling) βάσει του αρχείου απογραφής του 1991 της ΕΣΥΕ. Στο δεύτερο στάδιο, με συστηματική δειγματοληψία (systematic sampling), μέσα σε κάθε επιλεγείσα περιοχή, επελέγησαν τα νοικοκυριά διεξαγωγής της έρευνας. Τέλος στο τρίτο στάδιο, με απλή τυχαία δειγματοληψία επιλέγησαν οι ερωτώμενοι.
Ο πληθυσμός της έρευνας ήταν οι απασχολούμενοι 14 ετών και άνω..
Αν ο ερωτώμενος δεν ήταν απασχολούμενος, ο ερευνητής κατέγραφε το φύλο, στην ηλικία και το εκπαιδευτικό του επίπεδο και διέκοπτε τη συνέντευξη. Αν ήταν απασχολούμενος έκανε πλήρη συνέντευξη.
Πραγματοποιήθηκαν συνολικά 2.100 συνεντεύξεις εκ των οποίων οι 1.046 ήταν πλήρεις.
Έτσι, εξασφαλίστηκε η τυχαιότητα και αντιπροσωπευτικότητα του πραγματικού πληθυσμού των περιοχών της έρευνας.

ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΡΕΥΝΑΣ:
Η περιοχή έρευνας ήταν το Πολεοδομικό Συγκρότημα Αθηνών - Πειραιώς.

ΣΤΑΘΜΙΣΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ:
Προκειμένου να εξισορροπηθούν τυχόν παράγοντες μεροληψίας, το δείγμα σταθμίστηκε εκ των υστέρων ως προς το Φύλο και τη θέση στην απασχόληση βάσει των στοιχείων της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού 1995 της ΕΣΥΕ.

ΧΡΟΝΟΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ:
Η έρευνα πεδίου πραγματοποιήθηκε στο χρονικό διάστημα 22 Απριλίου έως 13 Μαίου 1996.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ FIELD:
Για πραγματοποίηση της έρευνας πεδίου εργάστηκαν 2 επόπτες και 37 ερευνητές.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ:
Στην ανάλυση που συνοδεύει τους πίνακες, απαντήσεις με βάσεις κάτω των 60 ερωτηθέντων είναι τελείως ενδεικτικές.
Σε περίπτωση ανακοίνωσης, ή δημοσίευσης άλλων σχολίων, ή συμπερασμάτων πέραν αυτών που ακολουθούν στην αναφορά της P.R.C., θα πρέπει να διευκρινίζεται ότι η ανάλυση γίνεται με αποκλειστική ευθύνη του υπογράφοντος και όχι της P.R.C. Επίσης, σε περίπτωση δημοσίευσης των αποτελεσμάτων, θα πρέπει να δημοσιευτεί εμφανώς η ταυτότητα της έρευνας.
Η P.R.C. - PROJECT RESEARCH CONSULTING είναι μέλος του ΣΕΔΕΑ, της ESOMAR και της WAPOR και εφαρμόζει αυστηρά όλους τους κώδικες Δεοντολογίας για την Πολιτική - Κοινωνική Έρευνα, την Έρευνα Αγοράς, τη δημοσίευση αποτελεσμάτων δημοσκοπήσεων και τις κατευθυντήριες γραμμές για την ερμηνεία τους.

Η πρόεδρος του ΙΝΕ - ΓΣΕΕ Πόπη Τσουκάτου, παρουσιάζοντας τα συμπεράσματα της έρευνας μεταξύ των άλλων τόνισε τα εξής:

Η ποιότητα ζωής τους εργαζόμενου στην Αθήνα και τον Πειραιά είναι υποβαθμισμένη. Ο σύγχρονος εργαζόμενος καταναλώνει 10 ώρες την ημέρα στην δουλειά και στην μετακίνηση.
Διαθέτει περιορισμένο ελεύθερο χρόνο που τον περνάει κατά κύριο λόγο στο σπίτι παρακολουθώντας τηλεόραση ή συναντώντας φίλους. Σ'

Υπ' αριθμόν ένα πρόβλημα η ποιότητα ζωής και το πολιτιστικό έλλειμμα

ένα σπίτι μικρό
για τις ανάγκες του, που παρουσιάζει πρόβλημα ηχορύπανσης, μόλυνσης του περιβάλλοντος κ.λ.π.
Τα συμπεράσματα της έρευνας είναι ιδιαίτερα
δυσμενή για την εργαζόμενη γυναίκα η οποία διαθέτει τον περισσότερο χρόνο της στην φροντίδα παιδιών και σπιτιού.

Η έρευνα ανέδειξε ακόμη ένα σημαντικό πολιτιστικό έλλειμμα στον τρόπο ζωής και αξιοποίησης του χρόνου των απασχολουμένων.
Η έρευνα ακόμά απέδειξε ότι η πλειοψηφία των απασχολουμένων αντιμετωπίζει οικονομικά προβλήματα.

- **Μήνυμα προς τα συνδικάτα:**
Να συμπεριλάβουν στην δράση τους και τα καθημερινά προβλήματα των εργαζομένων εκτός του χώρου εργασίας.
- **Μήνυμα προς την κοινωνία με πολλούς αποδέκτες:**
Απαίτηση για αναβάθμιση της ποιότητας ζωής
για κάλυψη του πολιτιστικού ελλείμματος.

Τα βασικά συμπεράσματα

Οι στόχοι της έρευνας:
Είναι γνωστό σε όλους, ότι από πολλούς επιστημονικούς φορείς μελετώνται τα χαρακτηριστικά της απασχόλησης στη χώρα μας.
Τα διαθέσιμα στοιχεία καθώς και οι σχετικές μελέτες, είναι ιδιαίτερα χρήσιμα για τη χάραξη της πολιτικής της ΓΣΕΕ.
Ωστόσο, το Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ έχει διαπιστώσει, ότι η χάραξη μίας ολοκληρωμένης πολιτικής παρέμβασης για τα θέματα των εργαζομένων, απαιτεί μία συνολικότερη εικόνα των δραστηριοτήτων και των δράσεων των εργαζομένων.
Η αίσθηση της δημιουργίας στην εργασία συγκριτικά με τις υπόλοιπες δραστηριότητες τους, η αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου τους, η συμμετοχή σε συλλογικές δράσεις και οι συνθήκες διαβίωσης, είναι χαρακτηριστικά που ολοκληρώνουν την εικόνα για το σημερινό εργαζόμενο και αποτελούν τη βασική στόχευση της έρευνας του ΙΝ.Ε.

Ποιοτικά χαρακτηριστικά της εργασίας: **Δύο στους τρεις** απασχολούμενους θεωρούν το ωράριο εργασίας πιο δημιουργικό από το υπόλοιπο της ημέρας τους. Ειδικότερα στους αυτοαπασχολούμενους το **76%** έχει αυτή την άποψη. Στους Μισθωτούς του Ιδιωτικού τομέα το ποσοστό αυτό είναι **57,5%.**
Ο ένας στους τρεις αναπτύσσει τις κοινωνικές του σχέσεις κατά τη διάρκεια της εργασίας του.
Στους Μισθωτούς του Ιδιωτικού τομέα το ποσοστό αυτό είναι **26%**.
Είναι χαρακτηριστικό επίσης το γεγονός ότι **8%** των Μισθωτών του Ιδιωτικού τομέα θεωρούν το ωράριο πιο ξεκούραστο από το υπόλοιπο της ημέρας τους, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στις υπόλοιπες κατηγορίες των εργαζομένων πλησιάζει το **19%**.

Ιδιαίτερη σημασία έχει το γεγονός ότι οι βασικές διαφοροποιήσεις ως προς την αίσθηση της δημιουργίας και της «κοινωνικότητας» μέσω της εργασίας διαφοροποιούνται κυρίως βάσει της θέσης στην απασχόληση των εργαζομένων.
Όλα τα σχετικά μεγέθη της έρευνας οδηγούν στη διαπίστωση, ότι οι Μισθωτοί του Ι.Τ., εργάζονται σκληρότερα, κοινωνικοποιούνται μέσω της εργασίας τους λιγότερο και νοιώθουν λιγότερο δημιουργικοί απ' ότι οι υπόλοιπες κατηγορίες απασχολουμένων.

Εβδομαδιαίος χρόνος εργασίας και δεύτερη εργασία ή συνέχιση της πρώτης

Ο συνολικός εβδομαδιαίος χρόνος εργασίας (συμπεριλαμβανομένης της δεύτερης εργασίας ή τη συνέχιση της πρώτης) είναι **46 ώρες και 45 λεπτά** περίπου.
Και εδώ οι βασικές διαφοροποιήσεις εμφανίζονται με βάση τη θέση στην απασχόληση. Ειδικότερα οι Μισθωτοί του Ιδιωτικού τομέα εργάζονται περίπου **44 ώρες και 35 λεπτά** την εβδομάδα.
Οι Εργοδότες και οι Αυτοαπασχολούμενοι εργάζονται περισσότερο από τους Μισθωτούς τόσο στο «τυπικό» τους ωράριο όσο και στη συνέχιση της εργασίας τους **(60,5 και 55 ώρες** αντίστοιχα).
Το **16%** περίπου των απασχολουμένων συνεχίζει την εργασία του πέραν του κανονικού του ωραρίου ή έχει δεύτερη εργασία.
Ειδικότερα, η πλειονότητα των Μισθωτών του Ιδιωτικού τομέα συνεχίζουν την εργασία τους ή έχουν δεύτερη εργασία σε ποσοστό **11%**.
Εξαίρεση των Μισθωτών αποτελούν οι Καθηγητές - Δάσκαλοι, εκ των οποίων **ο ένας**

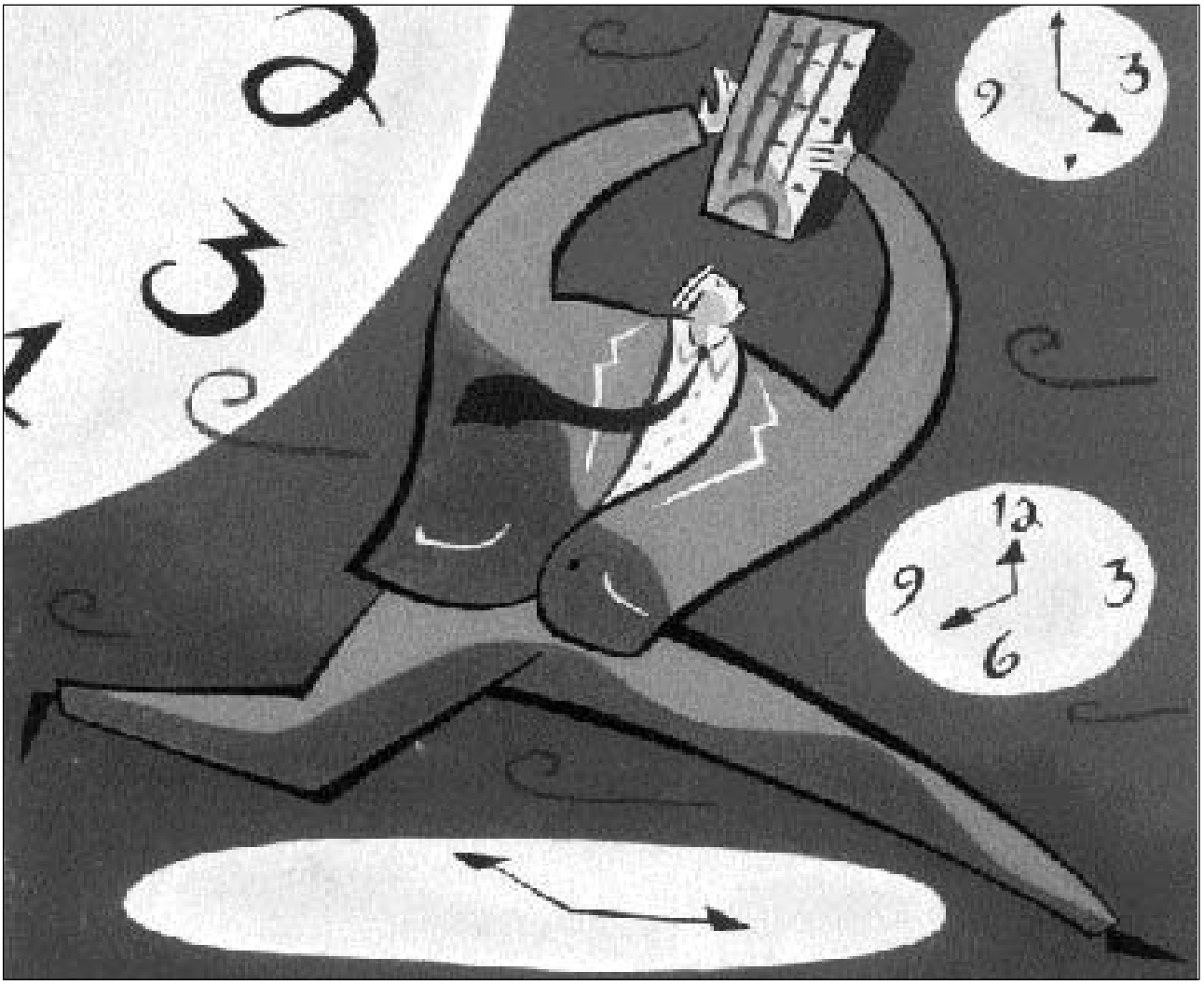

στους τρεις περίπου συνεχίζει να εργάζεται μετά το (δικό του) τυπικό ωράριο ή κάνει δεύτερη εργασία.

Οι δραστηριότητες των απασχολουμένων σε μία «τυπική» εργάσιμη ημέρα

Όλα τα στοιχεία της έρευνας οδηγούν σε μία βασική διαπίστωση. Οι δραστηριότητες των απασχολουμένων είναι άμεσα συναρτημένες και διαφοροποιούνται σημαντικά βάσει του Φύλου τους.

Η δεύτερη σημαντική παρατήρηση είναι ότι ιδιαίτερα για τις γυναίκες, ο ελεύθερος χρόνος της είναι περιορισμένος και σχεδόν απαγορευτικός για οποιεσδήποτε άλλες, προσωπικού χαρακτήρα, δραστηριότητες.

Η εικόνα αυτή αν και βελτιώνεται σαφώς τα Σαββατοκύριακα - οι άνδρες έχουν περίπου 6 ώρες και 25 λεπτά ελεύθερο χρόνο, ενώ οι γυναίκες 4 ώρες και 25 λεπτά ανά ημέρα - εντούτοις διατηρεί τα στοιχεία της διαφοροποίησης που παρατηρούνται και τις υπόλοιπες ημέρες.

	Άνδρες	Γυναίκες
Εργάζονται	8 ώρες και 40 λεπτά	7 ώρες και 35 λεπτά
Μετακινούνται	1 ώρα και 20 λεπτά	1 ώρα και 20 λεπτά
Κάνουν δουλειές του σπιτιού	50 λεπτά	2 ώρες και 45 λεπτά
Φροντίζουν τα παιδιά	36 λεπτά	1 ώρα και 30 λεπτά
Ξεκουράζονται ή διασκεδάζουν	3 ώρες και 35 λεπτά	2 ώρες και 10 λεπτά

Αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου

Ο παραπάνω ελεύθερος χρόνος στη συντριπτική του πλειοψηφία διατίθεται κυρίως στην παρακολούθηση της Τηλεόρασης. Το **82%** των απασχολουμένων δηλώνει ότι βλέπει **καθημερινά** Τηλεόραση ενώ το **93%** βλέπει τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα.

Είναι χαρακτηριστικό ότι μόνο το **3,4%** δηλώνει ότι έστω μία φορά την εβδομάδα πηγαίνει σε Κινηματογράφο ή Θέατρο ή

σε Συναυλία. Ειδικότερα ο **νέοι** διαφοροποιούνται από τους υπόλοιπους εργαζόμενους κυρίως σε διασκεδάσεις όπως τα **Bar ή Disco** (όπου το **47,4%** δηλώνει ότι πηγαίνει τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα) και η επίσκεψη σε **Αθλητικούς χώρους ή γυμναστήρια (29,2%).** Εξάλλου οι δραστηριότητες που θα ήθελε να αναπτύξει ένας νέος εργαζόμενος και για διάφορους λόγους δεν μπορεί να έχει, είναι κυρίως να **κάνει ταξίδια (28,2%)** και ν**α ασχοληθεί με τη γυμναστική και τα σπορ γενικότερα (27%).** Δραστηριότητες όπως η επιμόρφωση ή η ενασχόληση με τις τέχνες είναι εντελώς μειοψηφικές (**6,4%** και **3,7%** αντίστοιχα).
Από τα παραπάνω προκύπτουν ορισμένα σημαντικά συμπεράσματα.

- Ο ελεύθερος χρόνος των απασχολουμένων, ειδικά για τις γυναίκες είναι ιδιαίτερα περιορισμένος.
- Η αξιοποίησή του έχει χαρακτηριστικά απομόνωσης του σύγχρονου εργαζόμενου από συλλογικές μορφές πολιτισμού και ψυχαγωγίας.
- Η διαφορετικότητα στις επιλογές διασκέδασης είναι κυρίως θέμα μορφωτικού «παρελθόντος» και ηλικίας των εργαζομένων.
- Εξαίρεση αποτελεί η επιθυμία των εργαζομένων να κάνουν ταξίδια ή εκδρομές, η ικανοποίηση της οποίας είναι κυρίως συνάρτηση των οικονομικών τους δυνατοτήτων.

Συμμετοχή σε πολιτικές και κοινωνικές οργανώσεις

Η ενεργός συμμετοχή των εργαζομένων, σήμερα ή και στο παρελθόν, σε πολιτικές και κοινωνικές οργανώσεις είναι περιορισμένη.
Είναι χαρακτηριστικό ότι σε καμία μορφή συλλογικής οργάνωσης το ποσοστό συμμετοχής δεν ξεπερνά το **24%**.
Η συμμετοχή σε συνδικαλιστικά σωματεία ανέρχεται στο **20%.** Η υψηλότερη συμμετοχή εμφανίζεται στους Δημόσιους υπαλλήλους **(38,5%)**,τους ελεύθερους επαγγελματίες **(27,8%)** και τους Εργάτες **(25,6%).**
Η συμμετοχή σε πολιτικά κόμματα ή νεολαίες ανέρχεται σε **17%**.
Τα μεγαλύτερα ποσοστά συμμετοχής συναντώνται στους Φοιτητικούς ή Μαθητικούς συλλόγους **(24%)** και στα Αθλητικά σωματεία **(24%).**
Είναι χαρακτηριστικό, ότι το 42,4% των ερωτηθέντων, δεν έχουν συμμετάσχει ενεργά σε καμία μορφή συλλογικής οργάνωσης.
Ειδικότερα μέχρι και τους Απόφοιτους Δημοτικού το ποσοστό αυτό ανεβαίνει στο 65,4%, ενώ στους Απόφοιτους ΤΕΙ και άνω πέφτει στο 22%.

Συνθήκες διαβίωσης και οικονομικές δυνατότητες.

Περίπου **τρεις στους τέσσερις (73%)** απασχολουμένους δηλώνουν λίγο - πολύ ικανοποιημένοι από την κατοικία τους. Η εικόνα αυτή όμως διαφοροποιείται αρκετά στα χαμηλά και μεσαία οικογενειακά εισοδήματα (μέχρι 400 χιλιάδες το μήνα), όπου μόνο **δύο στους τρεις (67,5%)** εκφράζουν ικανοποίηση από την κατοικία τους.
Τα σημαντικότερα προβλήματα τα οποία αναφέρθηκαν σχετικά με την κατοικία είναι η **ηχορύπανση (20%)** και το **μικρό μέγεθος** της κατοικίας **(20%).**
Ιδιαίτερα στα πολυμελή νοικοκυριά (πέντε ατόμων και πάνω) **ένα στα τρία** κατοικεί σε μικρό για τις ανάγκες του σπίτι.
Άλλα προβλήματα είναι **η ρύπανση της περιοχής** στην οποία βρίσκεται η κατοικία **(16%)** και η παλαιότητα της κατοικίας **(15%),** ενώ το **46%** των ερωτωμένων δεν ανέφερε κανένα ιδιαίτερο πρόβλημα σχετικά με την κατοικία του.
Η εικόνα συμπληρώνεται με τις δυνατότητες των απασχολουμένων να αντιμετωπίσουν τις ανάγκες του νοικοκυριού τους.
Το **63%** δηλώνει ότι τις αντιμετωπίζει με δυσκολία.
Ιδιαίτερα στις χαμηλές εισοδηματικές τάξεις το ποσοστό αυτό φτάνει το 83%.
Αντίθετα, στην ανώτερη εισοδηματική ομάδα, το **63%** δηλώνει ότι αντιμετωπίζει εύκολα τις ανάγκες του.

Το δείγμα και οι στόχοι της έρευνας

Βασικοί στόχοι της έρευνας

- Ο χρόνος που διαθέτουν οι εργαζόμενοι για την εργασία
- Η ικανοποίηση από την εργασία τους
- Η διερεύνηση των δραστηριοτήτων των εργαζομένων κατά τη διάρκεια της ημέρας
- Οι μορφές συλλογικής δράσης που αναπτύσσουν
- Οι συνθήκες διαβίωσης τους.

Μέθοδος δειγματοληψίας

- Πολυσταδιακή, αναλογική του πληθυσμού του Π.Σ.Α.
- Στο πρώτο στάδιο επελέγησαν τα οικοδομικά τετράγωνα της έρευνας
- Στο δεύτερο στάδιο με συστηματικό τρόπο τα νοικοκυριά της έρευνας
- Στο τρίτο στάδιο, με απλή τυχαία δειγματοληψία οι ερωτώμενοι
- Αν ο ερωτώμενος ήταν απασχολούμενος γινόταν πλήρης συνέντευξη. Αν δεν ήταν σημειωνόταν το Φύλο, η Ηλικία και το Εκπαιδευτικό το επίπεδο.
- Συνολικά πραγματοποιήθηκαν 2.100 συνεντεύξεις. Από αυτές 1.046 ήταν πλήρεις.
- Το δείγμα σταθμίστηκε εκ των υστέρων ως προς το Φύλο και τη θέση στην απασχόληση, βάσει της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού 1995 της Ε.Σ.Υ.Ε.

Βασικά χαρακτηριστικά του δείγματος (πλήρεις συνεντεύξεις)

	Δείγμα	%	Σταθμισμένο	%
Ανδρες	578	55,3	674	63,9
Γυναίκες	468	44,7	380	36,1
Εργοδότες	21	2,0	97	9,2
Αυτ/μενοι	196	18,7	206	19,5
Μισθωτοί Δ.Τ.	261	24,9	235	22,2
Μισθωτοί Ι.Τ.	550	52,6	489	46,4
Αλλοι	18	1,7	28	2,7

ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΡΕΥΝΑΣ
Πολεοδομικό Συγκρότημα Αθηνών-Πειραιώς

ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ
1.046 απασχολούμενοι ηλικίας 14 ετών και άνω, τυχαίο και αντιπροσωπευτικό του υπό έρευνα πληθυσμού

ΧΡΟΝΟΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ
22 Απριλίου - 13 Μαίου 1996

Ο ελεύθερος χρόν

Ελεύθερος χρόνος

- Το 82% των απασχολουμένων δηλώνει ότι διαθέτει ελεύθερο χρόνο τις καθημερινές.
- Η πλέον σημαντική διαφοροποίηση εμφανίζεται μεταξύ ανδρών και γυναικών όπου τα ποσοστά είναι 86% (3 ώρες και 25 λεπτά) και 74% αντίστοιχα (2 ώρες και 10 λεπτά).
- Το ποσοστό αυτό ανεβαίνει στο 90% τα Σαββατοκύριακα. Οι άνδρες έχουν 6 ώρες και 25 λεπτά περίπου ενώ οι γυναίκες 4 ώρες και 25 λεπτά ξεκούρασης.

Οι δραστηριότητες σε μια τυπικ

- Εργάζετ
- Μετακιν
- Κάνει δ
- Φροντίζ
- Ξεκουρ

Πως αξιοποιεί ένας εργαζόμενος τον ελεύθερο χρόνο του μια τυπική εβδομάδα

93,0%	Βλέπει Τηλεόραση
31,5%	Διαβάζει κάτι (Βιβλία κλπ.)
3,4%	Πηγαίνει Κινηματογράφο, Θέατρο ή σε Συναυλίες
4,3%	Κάνει εκδρομές ή ταξίδια
16,5%	Πηγαίνει σε γήπεδα ή γυμναστήρια
16,5%	Πηγαίνει σε Bar ή Disco
22,0%	Πηγαίνει σε Ταβέρνες ή Εστιατόρια
50,3%	Βρίσκεται με φίλους σε σπίτια

Πως αξιοποιεί ένας νέος
τον ελεύθερο χρόνο τ

92,6%	Βλέπει Τηλεόραση
32,8%	Διαβάζει κάτι (Βιβλία
6,7%	Πηγαίνει Κινηματογρά
3,7%	Κάνει εκδρομές ή ταξ
29,2%	Πηγαίνει σε γήπεδα ή
47,4%	Πηγαίνει σε Bar ή Dis
30,0%	Πηγαίνει σε Ταβέρνες
63,3%	Βρίσκεται με φίλους σ

ος και η αξιοποίησή του

μιας εργαζόμενης γυναίκας
ή καθημερινή ημέρα

αι
7 ώρες και 35 λεπτά

είται
1 ώρα και 20 λεπτά

ουλειές στο σπίτι
2 ώρες και 45 λεπτά

ει τα παιδιά
1 ώρα και 30 λεπτά

άζεται ή διασκεδάζει
2 ώρες και 10 λεπτά

Οι δραστηριότητες ενός εργαζόμενου άνδρα
σε μια τυπική καθημερινή ημέρα

Εργάζεται
8 ώρες και 40 λεπτά

Μετακινείται
1 ώρα και 20 λεπτά

Κάνει δουλειές στο σπίτι
50 λεπτά

Φροντίζει τα παιδιά
36 λεπτά

Ξεκουράζεται ή διασκεδάζει
3 ώρες και 35 λεπτά

μέχρι 29 ετών) εργαζόμενος
του μια τυπική εβδομάδα

κλπ.)

φο, Θέατρο ή σε Συναυλίες

ίδια

γυμναστήρια

co

ή Εστιατόρια

σε σπίτια

- Μόνο το 9% των απασχολουμένων συμμετέχει σε κάποια εκπαιδευτικά ή επιμορφωτικά προγράμματα.
- Ιδιαίτερα στους Απόφοιτους Λυκείου το ποσοστό αυτό πέφτει στο 7%

Παρακολούθηση επιμορφωτικών προγραμμάτων

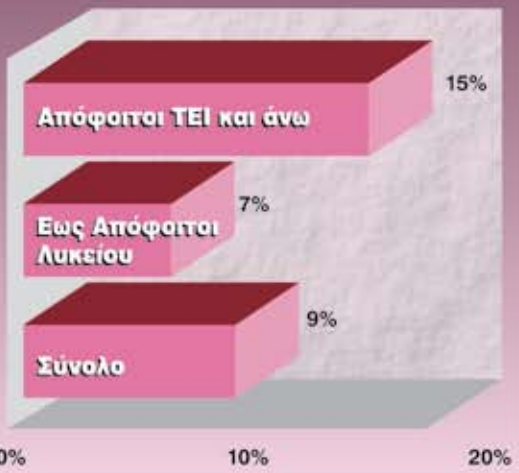

Το ωράριο εργασίας

Τι είναι πιο δημιουργικό το ωράριο ή το υπόλοιπο της ημέρας;

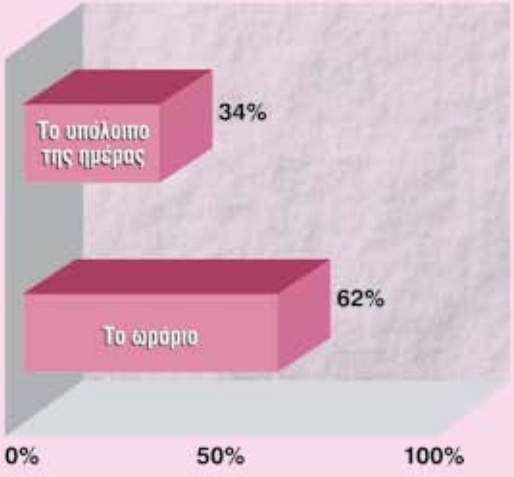

- Το 62% θεωρεί ότι το ωράριο είναι πιο δημιουργικό από το υπόλοιπο της ημέρας.
- Το ποσοστό αυτό σε μία ευρύτερη κατηγορία (τους αυτοαπασχολούμενους και τα βοηθούντα μέλη), φτάνει στο 76%.
- Στους Μισθωτούς του Ι.Τ. είναι 57,5%.

Που βλέπετε περισσότερους φίλους στο ωράριο ή στο υπόλοιπο της ημέρας;

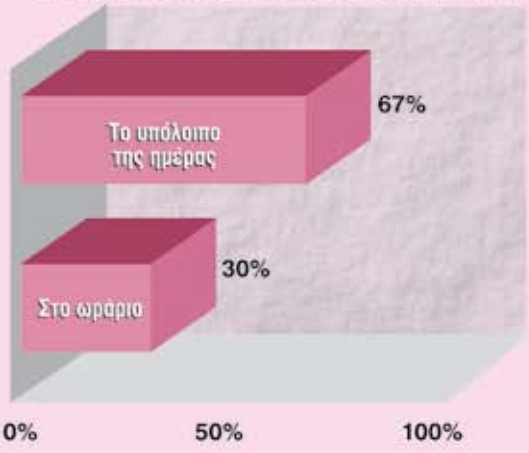

- 30% (περίπου ο ένας στους τρεις) αναπτύσσει τις κοινωνικές του σχέσεις κυρίως κατά τη διάρκεια της εργασίας του.
- Ιδιαίτερα στις ηλικίες 45 ετών και άνω το ποσοστό αυτό φτάνει στο 37%.
- Στους Μισθωτούς του Ι.Τ., μόνο για το 26% ισχύει η παραπάνω διαπίστωση.

Τι είναι πιό ξεκούραστο το ωράριο ή το υπόλοιπο της ημέρας;

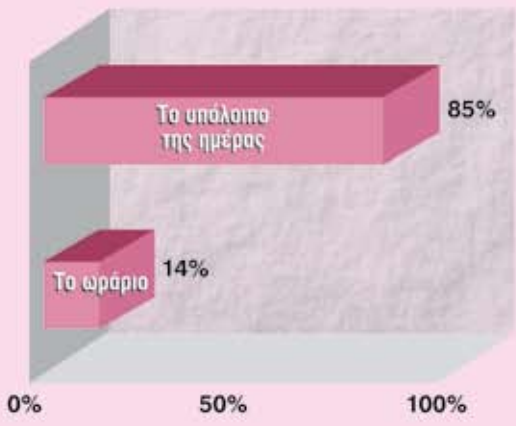

- Μόνο το 14% θεωρεί το ωράριο πιο ξεκούραστο από το υπόλοιπο της ημέρας.
- Το ποσοστό αυτό φτάνει μόλις το 8% στους Μισθωτούς του Ι.Τ. Σε όλους τους υπόλοιπους απασχολούμενους πλησιάζει το 19%.

Μετακινήσεις Δουλειές στο σπίτι

Μετακινήσεις

- Το 86% των εργαζομένων μετακινείται καθημερινά. Ο μέσος χρόνος μετακινήσεων για τους εργαζόμενους είναι περίπου 1 ώρα και 20 λεπτά την ημέρα.
- Το ποσοστό αυτό πέφτει τα Σαββατοκύριακα σε 68%.

Συμμετοχή στις δουλειές του σπιτιού

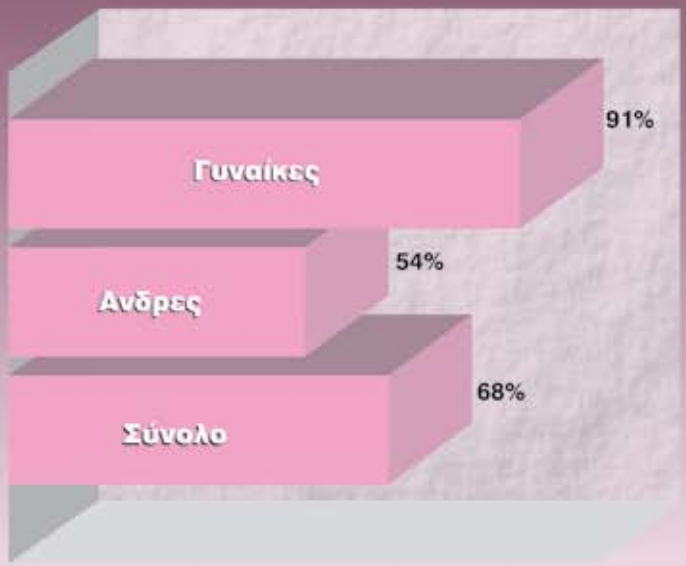

- Πάνω από δύο στους τρεις εργαζόμενους συνεχίζουν μετά την εργασία τους με δουλειές στο σπίτι.
- Ιδιαίτερα για τις γυναίκες τα ποσοστά είναι σχεδόν καθολικά: το 91% των γυναικών αφιερώνει κατά μέσο όρο 2 ώρες και 45 λεπτά σε οικιακές εργασίες.

Υπερωρίες και δεύτερη εργασία

Εβδομαδιαίος χρόνος εργασίας

- Ο εβδομαδιαίος χρόνος εργασίας είναι 46,7 ώρες
- Οι σημαντικότερες διαφοροποιήσεις εμφανίζονται με βάση τη θέση στην απασχόληση. Οι εργοδότες φθάνουν τις 60,6 ώρες, ενώ οι μισθωτοί του ιδιωτικού τομέα εργάζονται 44,6 ώρες και οι μισθωτοί του Δημοσίου 39,3 ώρες.

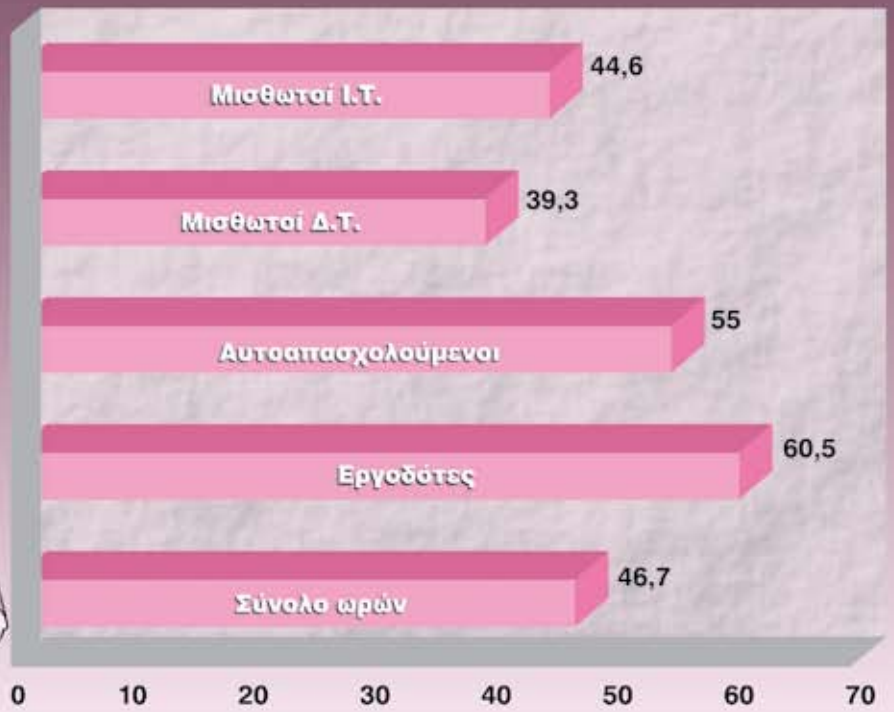

Δεύτερη εργασία ή συνέχιση της πρώτης μετά το τυπικό ωράριο

- Το 16% των απασχολουμένων έχει δεύτερη εργασία ή συνεχίζει να εργάζεται μετά το κανονικό ωράριο στη πρώτη του εργασία.
- Σημαντικές διαφοροποιήσεις προκύπτουν αναλόγως του επαγγέλματος του εργαζομένου. Οι απασχολούμενοι ομαδοποιούνται σε τρεις ευρύτερες κατηγορίες. Το χαμηλότερο ποσοστό συναντάται στους Εργάτες και Δημόσιους Υπαλλήλους με 7%.

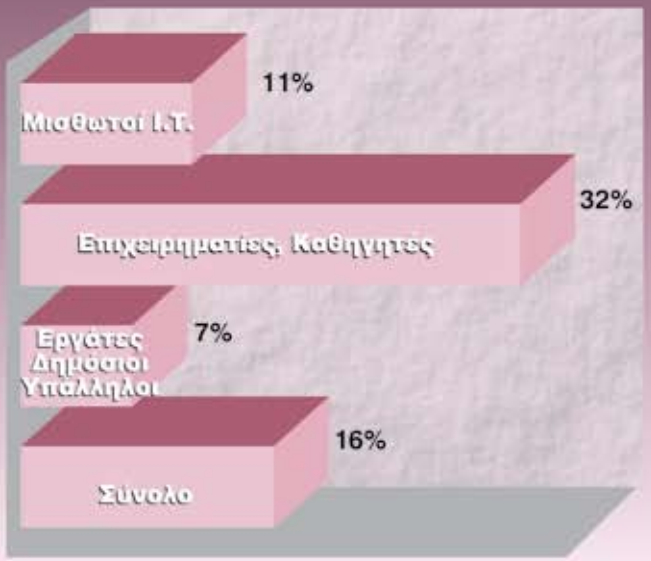

Κατοικία και εισόδημα

Πόσο ικανοποιημένοι είστε από την κατοικία σας;

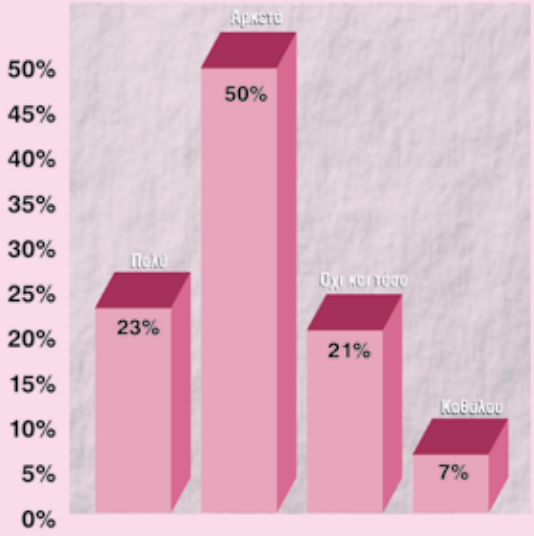

- Περίπου 3 στους 4 (73%) απασχολουμένους είναι λίγο πολύ ικανοποιημένοι από την κατοικία τους.
- Η εικόνα όμως διαφοροποιείται στα χαμηλά και μεσαία οικογενειακά εισοδήματα (μέχρι 400 χιλιάδες το μήνα), όπου μόνο 2 στους 3 (67,5%) εκφράζουν ικανοποίηση από την κατοικία τους.
- Ο βαθμός ικανοποίησης στους μισθωτούς του Ιδιωτικού τομέα είναι ελαφρώς πάνω από το συνολικό ποσοστό και ανέρχεται στο 75,3%.

Ποιά είναι τα σημαντικότερα προβλήματα της κατοικίας σας

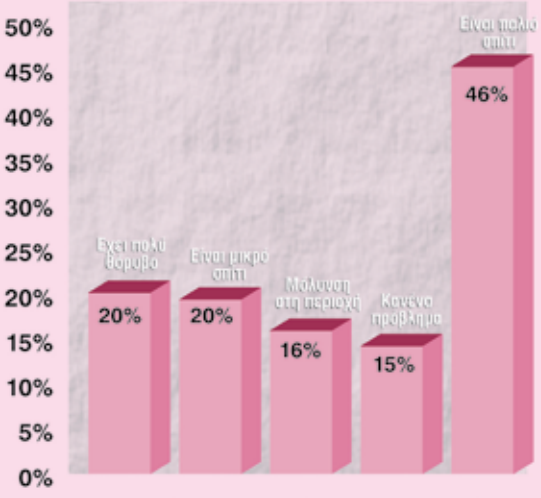

- Τα σημαντικότερα προβλήματα που αναφέρθηκαν αναφέρονται κυρίως στην ηχορύπανση (20%) και γενικότερα στην υψηλή ρύπανση της περιοχής κατοικίας (16%).
- Σημαντικό πρόβλημα είναι και το μέγεθος της κατοικίας. Ένας στους 5 περίπου δηλώνει ότι το σπίτι στο οποίο κατοικεί είναι μικρό για τις ανάγκες του. Ιδιαίτερα στα πολυμελή νοικοκυριά (πέντε ατόμων και άνω) το ποσοστό αυτό είναι 32% δηλαδή περίπου ένα στα 3 πολυμελή νοικοκυριά κατοικεί σε σπίτι μικρό για τις ανάγκες του.

Πως αντιμετωπίζετε τις ανάγκες σας με βάση το εισόδημα του νοικοκυριού σας;

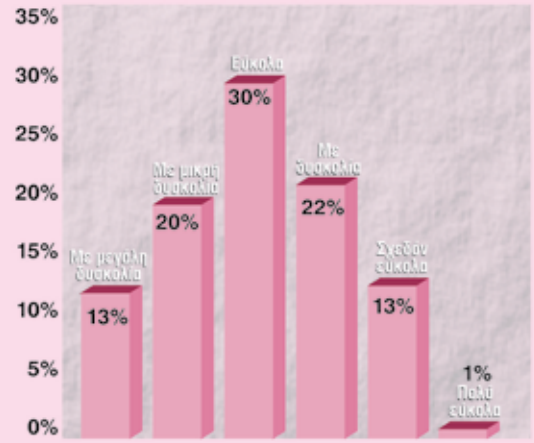

- Το 63% αντιμετωπίζει με δυσκολίες τις ανάγκες του νοικοκυριού του.
- Η σημαντικότερη διαφοροποίηση εδώ εμφανίζεται όπως είναι αναμενόμενο μεταξύ των διαφορετικών Κοινωνικοοικονομικών ομάδων.
- Ιδιαίτερα στην κατώτερη Κ/Ο ομάδα το ποσοστό αυτό φτάνει περίπου στο 83%.
- Στην ανώτερη Κ/Ο ομάδα το 63% δηλώνει ότι αντιμετωπίζει εύκολα τις ανάγκες.

Διασκέδαση

Τρόποι και συχνότητα διασκέδασης (έστω και σπάνια)

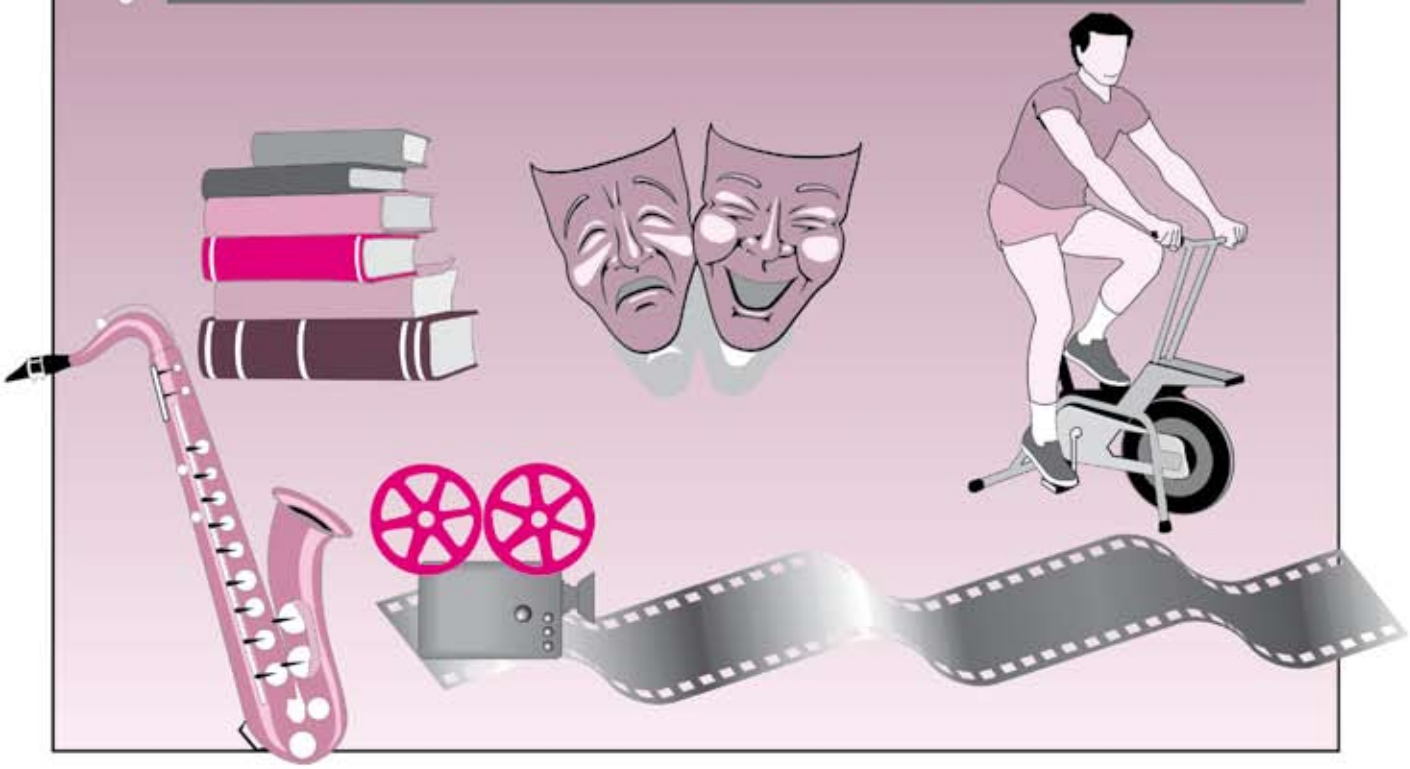

Πόσο συχνά πηγαίνετε Κινηματογράφο, Θέατρο, Συναυλίες

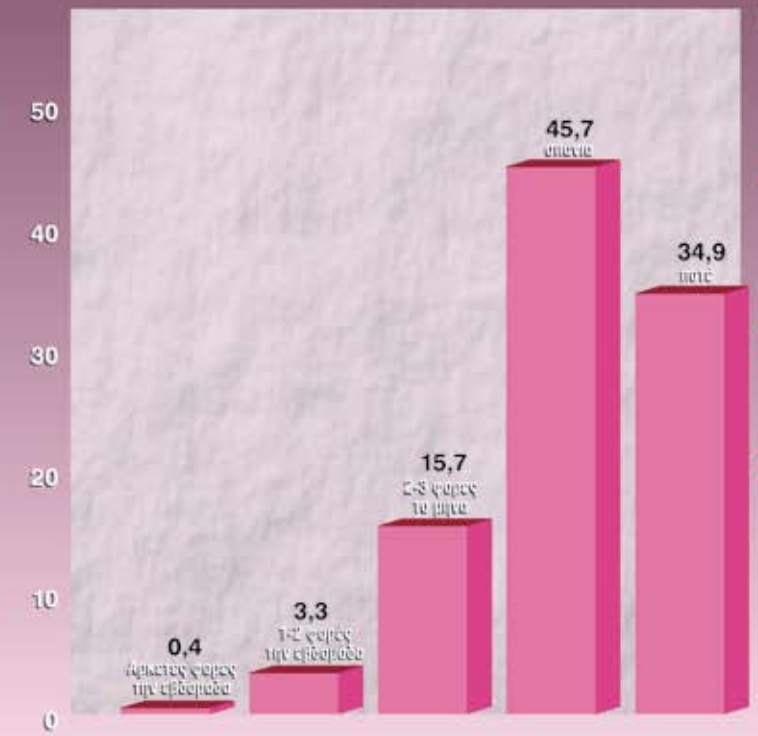

- Η συχνότητα με την οποία παρακολουθούν οι απασχολούμενοι Κινηματογράφο, Θέατρο ή Συναυλίες συναρτάται ευθέως με το εκπαιδευτικό τους επίπεδο.
- Είναι χαρακτηριστικό ότι μέχρι τους απόφοιτους Δημοτικού το 66% δεν πηγαίνει ποτέ σε κάτι από τα προηγούμενα, ενώ το 31% πηγαίνει σπάνια (1 φορά το μήνα ή λιγότερο).
- Τα αντίστοιχα ποσοστά στους αποφοίτους ΤΕΙ, ΑΕΙ και πάνω είναι 19% και 53%, ενώ το 25% πηγαίνει τουλάχιστον 2 - 3 φορές το μήνα.
- Οι Μισθωτοί του Ι.Τ. σε ποσοστό 18% περίπου πηγαίνουν 2 - 3 φορές το μήνα, ενώ μόνο το 3,5% συχνότερα.

Πόσο συχνά βρίσκεστε με φίλους στα σπίτια

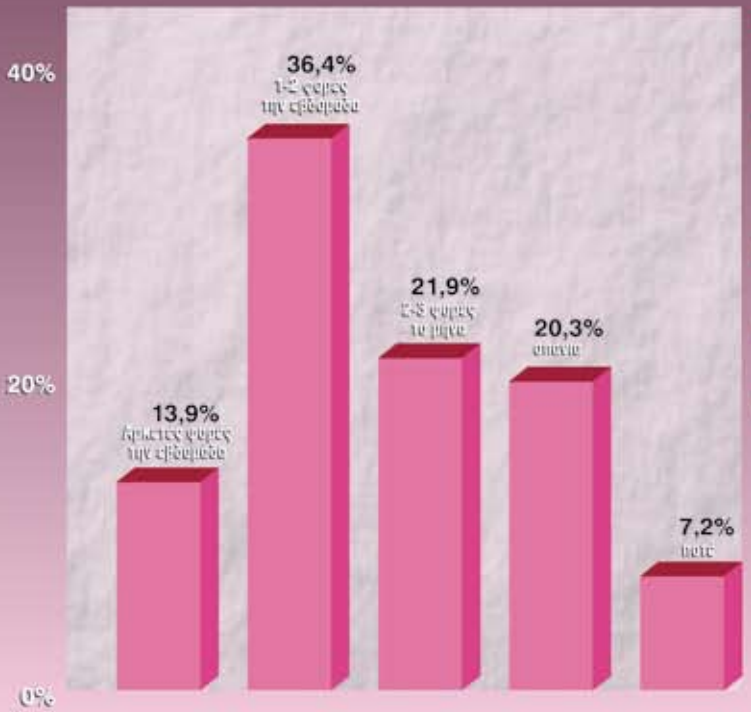

- Η συνάντηση με φίλους στα σπίτια αποτελεί τον πλέον συνηθισμένο τρόπο «διασκέδασης».
- Το 15% βρίσκεται αρκετές φορές την εβδομάδα με φίλους σε σπίτια, ενώ μόλις το 27% δηλώνει ότι σπάνια ή ποτέ δεν βρίσκεται.
- Οι διαφορές ανάμεσα στις ηλικιακές ομάδες είναι σημαντικές.
- Στις ηλικίες μέχρι 29 ετών τα αντίστοιχα ποσοστά είναι 28% και 20%.
- Οι συναντήσεις με φίλους στα σπίτια μειώνονται αρκετά στις ηλικίες άνω των 45 ετών. Μόνο το 5,5% συναντάται αρκετές φορές την εβδομάδα με φίλους, ενώ το 32,5% δεν συναντάται καθόλου.

Ταξίδια, Μπαρ Ταβέρνα Γυμναστήριο

Πόσο συχνά κάνετε εκδρομές ή ταξίδια

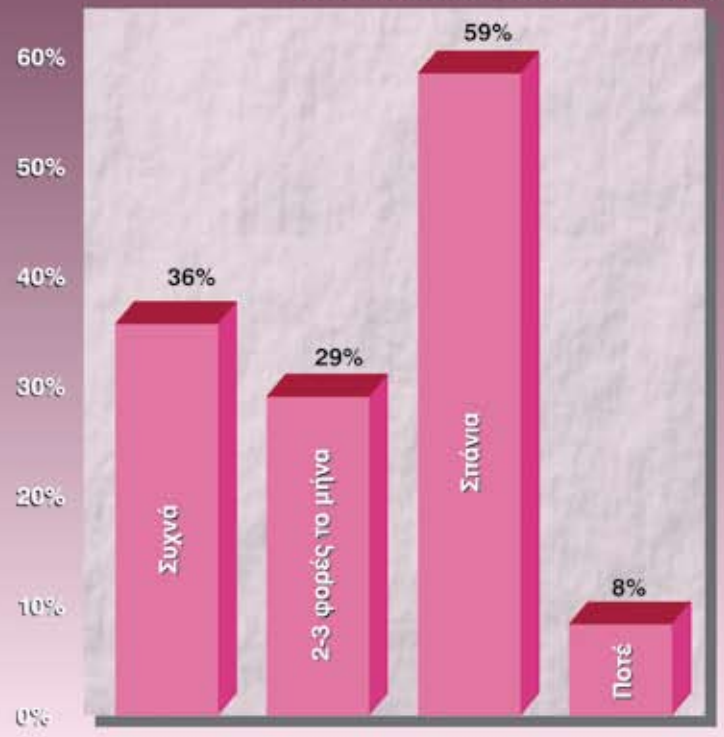

- Το 32% των ερωτηθέντων αναφέρει ότι κάνει ένα ταξίδι ή μία εκδρομή το μήνα.
- Το 58,7% σπάνια πηγαίνει εκδρομές ή ταξίδια, ενώ το 8% δεν πηγαίνει ποτέ.
- Η δραστηριότητα αυτή συναρτάται ευθέως με την Κοινωνικοοικονομική κατηγορία στην οποία ανήκουν οι ερωτώμενοι.
- Έτσι, το 51% από την ανώτερη Κ/Ο κατηγορία των απασχολουμένων ταξιδεύουν τουλάχιστον μία φορά το μήνα, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στην κατώτερη και μέση Κ/Ο ομάδα περιορίζεται περίπου στο 25%.

Πόσο συχνά πηγαίνετε σε Bar ή σε Disco;

- Περίπου το 22% πηγαίνει μία φορά τουλάχιστον την εβδομάδα σε Bar ή Disco, ενώ το 53% περίπου δεν συνηθίζει αυτή την διασκέδαση.
- Η βασική διαφοροποίηση εδώ είναι ηλικιακή. Στις ηλικίες μέχρι και 24 ετών, το 60% των εργαζομένων πηγαίνει τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα σε Bar ή Disco. Αντίθετα το ποσοστό αυτό πέφτει στο 2% στις ηλικίες άνω των 45 ετών.

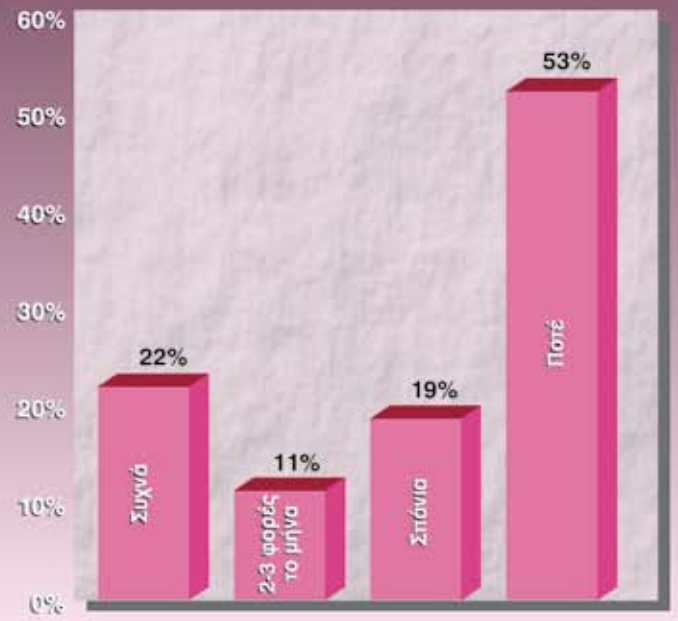

Πόσο συχνά πηγαίνετε σε Αθλητικούς χώρους ή Γυμνατήρια;

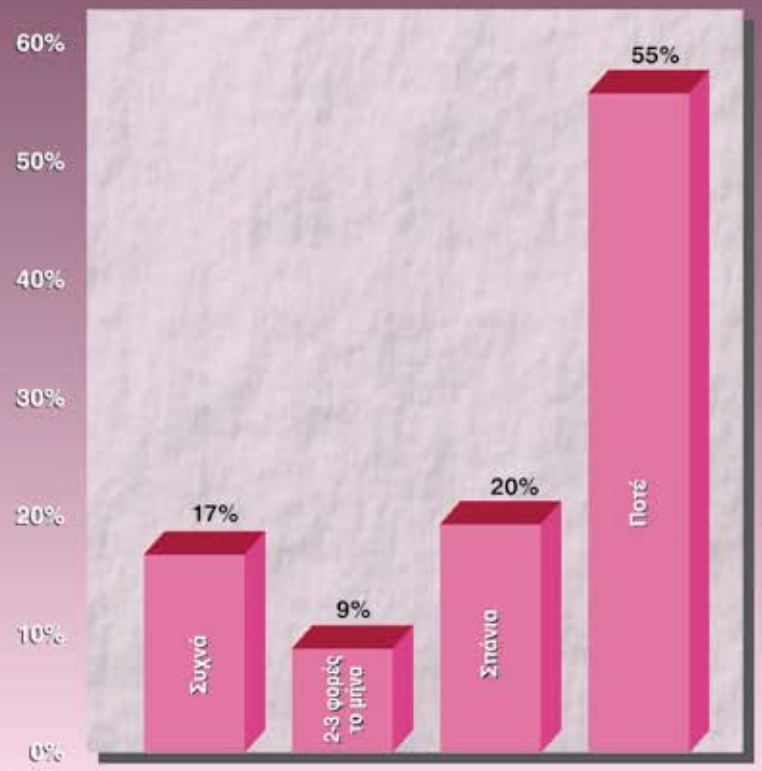

- Το 17% πηγαίνει σε κάποιο γήπεδο ή γυμναστήριο τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα.
- Το ποσοστό αυτό ανεβαίνει στις ηλικίες μέχρι και 29 ετών στο 29% περίπου. Στις ηλικίες 30 - 44 ετών πέφτει στο 16%, ενώ οι μεγαλύτεροι σε ποσοστό 69% δεν πηγαίνουν ποτέ.
- Άλλοι δευτερεύοντες παράγοντες διαφοροποίησης της προσέλευσης σε γήπεδα και γυμναστήρια είναι για μεν τους νέους ή Κ/Ο ομάδα (στην μέση και ανώτερη το ποσοστό αυτό είναι 35%), για δε τους μεγαλύτερους η χρήση της Τηλεόρασης και το Εκπαιδευτικό επίπεδο (οι απόφοιτοι λυκείου και πάνω πηγαίνουν συχνότερα).

Πόσο συχνά πηγαίνετε σε Ταβέρνα ή Εστιατόριο;

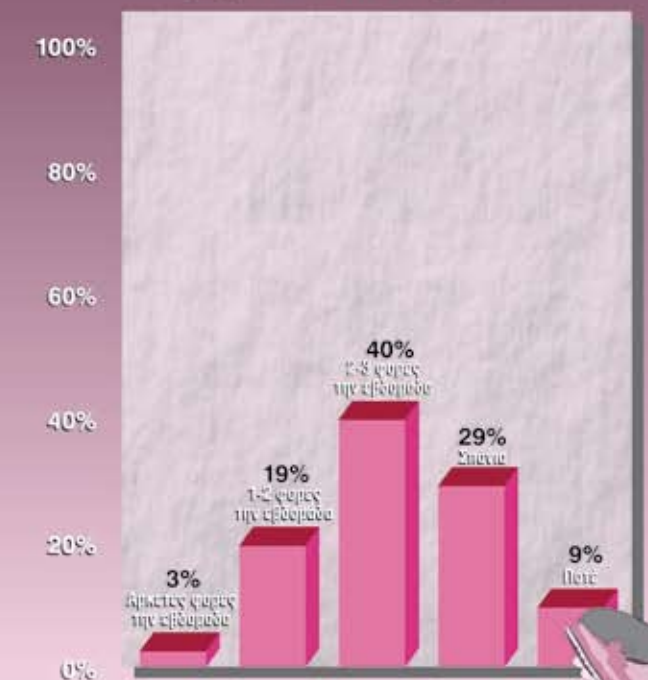

Ενας νέος εργαζόμενος θα ήθελε:

Να κάνει ταξίδια	28,2%
Να ασχοληθεί με τα σπόρ	27%
Να διασκεδάσει περισσότερο	8,1%
Να επιμορφωθεί	6,4%
Να δουλέψει περισσότερο	4,8%
Να ασχοληθεί με διάβασμα, τέχνες	3,7%

Συλλογική Δραστηριότητα

Συμμετέχετε ή είχατε συμμετάσχει στο παρελθόν σε κάτι από τα παρακάτω;

- Η ενεργός συμμετοχή των εργαζομένων σε οργανώσεις, ανεξάρτητα από το χαρακτήρα τους και το χρονικό διάστημα κατά το οποίο συμμετείχαν είναι ιδιαίτερα περιορισμένη. Σε καμιά μορφή συλλογικής οργάνωσης το ποσοστό συμμετοχής δεν ξεπερνά το 24% (σε αθλητικά σωματεία), ενώ είναι χαρακτηριστικό ότι το 42,4% των ερωτηθέντων δεν έχει συμμετάσχει ενεργά σε καμιά μορφή συλλογικής οργάνωσης.
- Η συμμετοχή στα συνδικαλιστικά σωματεία ανέρχεται στο 20%.
- Η υψηλότερη συμμετοχή εμφανίζεται στους Δημόσιους υπαλλήλους (38,5%), τους ελεύθερους επαγγελματίες (27,8%) και τους Εργάτες (25,6%).
- Η μικρότερη συμμετοχή αναφέρεται σε οικολογικές οργανώσεις όπου μόνο το 5% αναφέρει ότι έχει συμμετάσχει ή συμμετέχει σε τέτοια οργάνωση.

ΙΝΕ/ΓΣΕΕ - ΑΔΕΔΥ
Ιουλιανού 24, Τ.Κ. 104 34